

Olympics, Inc

written by Alfons Duran Pich | 17 de febrer de 2022

La classe política catalana, en lloc de centrar-se en l'objectiu prioritari d'independitzar-se de l'Estat espanyol (que per això va ser votada per la majoria independentista), s'ha dedicat els darrers anys a perdre el temps miserablement en dos projectes inútils: l'ampliació de l'aeroport del Prat (rebatejat pels ocupants com a aeroport Tarradellas) i l'envit per la candidatura dels Jocs Olímpics d'Hivern (Pirineus-Barcelona 2030), que seria una manera de destinar diners públics per a benefici d'interessos privats.

En tots dos casos ha intervingut (via intromissió) l'estat profund, a través d'AENA a l'aeroport –en el consell d'administració del qual trobem curiosament el senyor Hereu, polític socialista pare el 2010 de l'invent de les olimpíades blanques– i en el tema olímpic a través del Comitè Olímpic Espanyol, que presideix el senyor Alejandro Blanco, un curiós personatge representant de la burocràcia madrilenya, reelegit recentment per al càrrec.

En les primeres declaracions públiques, aquest ciutadà ha manifestat: “Madrid no puede olvidar el sueño olímpico; es la ciudad más preparada del mundo. Unimos el gran nivel deportivo, organizativo, el de nuestros dirigentes y que más del noventa por ciento de la población quiere unos juegos. Nos deben unos Juegos Olímpicos”. El retrat està fet; hi ha poc per afegir. Després el senyor Blanco, amb el suport del president del govern de l'Estat senyor Sánchez, ha visitat el loquaç senyor Lambán, president de la Comunitat d'Aragó, per solidaritzar-se en un projecte conjunt Aragó-Catalunya (amb ñ), sota la rojigualda. Només cal indicar que el projecte compta amb el suport entusiasta de les elits econòmiques catalanes vinculades a l'Antic Règim, amb Foment del Treball i el seu president, senyor Sánchez Llibre al capdavant.

Quan veig aquestes tramoies, recordo un dels consells de la meva santa mare: "Fill, evita les males companyies".

Els mitjans de comunicació, tant els espanyols com els catalans, tant els públics com els privats, han fet un apropament al tema de naturalesa descriptiva, sense entrar en cap altre tipus de consideracions. Uns perquè estan a sou dels lobbies i els altres perquè són incapaços d'anar més enllà del que aflora a la superfície. De manera conjunta hi estan a favor, encara que no sàpiguen per què.

A l'altra banda de la barrera (amb un NO posicional) hi ha un grup limitat de persones vinculades al territori i a l'esport de muntanya, juntament amb una colla de científics que posen l'impacte sobre el medi ambient com a prioritat absoluta. Coneixen la muntanya, la climatologia i l'evolució. Saben què ha passat i què està passant en altres llocs. Assenyalen, per exemple, que els jocs d'hivern actuals de Beijing s'estan celebrant a la reserva nacional de Songshan, on probablement es produirà, després de l'esdeveniment, la progressiva desaparició de moltes espècies, algunes irremplaçables.

Un tercer agent d'aquesta comèdia singular és la massa poblacional del territori, que en principi no es veu capacitada per discernir els pros i els contres del projecte. Són fàcilment manipulables. Els hi vendran la moto.

Tractarem d'apropar-nos al tema des del vessant econòmic, tant a curt com a mitjà termini. Treballar a llarg és actualment una entelèquia. I per això acudirem a l'origen renascut dels Jocs Olímpics (una picada d'ullet als de l'Antiguitat que daten del segle VIII aC), quan el juny de 1894 el baró Pierre de Coubertin va crear el Comitè Olímpic Internacional. Coubertin, un aristòcrata francès, historiador i pedagog, imbuït de la doctrina del "cristianisme muscular", que predicava el goig de l'espiritualitat a través de l'esport i la higiene, va anar convencent de mica en mica diferents líders polítics i socials perquè l'ajudessin en la creació

d'una organització universal en què esportistes de diferent origen i condició competissin agermanadament per al bé de la societat. I el març del 1896 es van celebrar a Atenes els primers Jocs Olímpics de la nova era. Tot era ingenu i senzill. Lògicament, sense ànim de lucre.

I aquesta història va funcionar amb els seus alts i baixos, sortejant dues guerres mundials i l'ambigüitat entre els camps de l'amateurisme i la professionalitat. Al principi només se celebraven jocs d'estiu i més tard (el 1924) van començar els d'hivern. Es feien conjuntament, però després es van espaiar. Actualment, cada dos anys hi ha uns jocs olímpics. Els països, i les ciutats en particular, es proposaven com a seus olímpiques i el COI elegia en cada cas l'opció que creia més oportuna. Encara que pugui semblar ara retòric, es mantenia "l'esperit olímpic" original.

A la carta fundacional es diu que l'olimpisme és "una filosofia de la vida, que exalta i combina en un conjunt harmònic les qualitats del cos, la voluntat i l'esperit. En associar l'esport amb la cultura i la formació, l'Olimpisme es proposa crear un estil de vida basat en la joia de l'esforç, el valor educatiu del bon exemple, la responsabilitat social i el respecte pels principis ètics fonamentals universals".

Vist el que passa actualment, aquest text líric sembla la lletra d'un bolero caribeny. Massa bonic per ser veritat.

Amb tu va començar tot

Coincidint amb els jocs de Hèlsinki (1952) va prendre el comandament del COI Avery Brundage, un antic atleta nord-americà, d'ideologia racista i defensor a ultrança de l'amateurisme a l'esport. Fill de família obrera, Brundage es va fer a si mateix, compaginant treball i estudi, fins a graduar-se en enginyeria civil per la universitat d'Illinois. Va prosperar econòmicament en negocis de construcció, fins a obtenir una substancial fortuna. Va ser president del Comitè

Olímpic nord-americà i més tard va entrar al COI com a membre, per passar després a la presidència. Brundage, que com a esportista va destacar com un dels atletes més complets del seu temps, mai no va permetre cap tipus de remuneració econòmica lligada al moviment olímpic. Durant vint anys (1952-1972) va imposar la seva llei, generant al final del seu mandat un cert descontentament entre alguns membres del COI. Un d'aquests membres era Juan Antonio Samaranch, que després de la curta presidència de l'aristòcrata britànic Michael Morris, va aconseguir el poder i va transformar el COI en el seu mas particular. Juan Antonio Samaranch, que va ocupar alts càrrecs polítics durant el règim franquista, va tenir prou habilitat per convertir-se en un *demòcrata de tota la vida* i ser nomenat pel nou govern d'Adolfo Suárez ambaixador espanyol a Moscou el 1977. El lloc era propici, ja que tres anys després se celebrarien les olimpíades de Moscou i Michael Morris preferia el seu retir particular a la Cambra dels Lords que la presidència del COI.

Samaranch era l'oposat a Brundage, encara que en el camp ideològic estaven molt a prop (vegeu la meua columna ["La brigada de l'alba" del 07.05.2010](#)). El que els distanciava era que l'aposta de l'antic falangista per fer de l'esport una activitat remunerada era als antípodes de l'amateurisme que defensava l'americà. Amb Samaranch, l'esport es va transformar en un negoci, un negoci molt rendible, encara que no per a tothom. I el primer a liderar aquest canvi va ser el mateix COI. I com que Samaranch va regentar el negoci durant vint anys (1980-2001), va tenir prou temps per transformar el COI en una multinacional. Havia nascut Olympics, Inc.

El negoci és negoci

Olympics, Inc., que alguns qualifiquen com "la franquícia més gran del món" i altres com "la màquina de fer diners més elegants del planeta", ven el nom i els símbols al postor més gran, sempre en divisa forta. I com ho fa molt bé i ho

comunica millor, el públic en general la percep com una agència vinculada a les Organitzacions de les Nacions Unides, com una ONG o Metges Sense Fronteres. Però la veritat és una altra. Olympics, Inc. és una empresa privada (que com a tal no cotitza a Borsa), registrada a Suïssa com a societat sense ànim de lucre, que gaudeix d'uns notables beneficis fiscals. La condició jurídica li concedeix a més un grau d'opacitat inapreciable.

La seva central operativa està situada a Lausanne, en un bell edifici inaugurat el 23 de juny del 2019 anomenat Olympic House. Dissenyat pel grup d'arquitectes 3XN, ha comptat amb el suport financer d'alguns dels partners del COI (com Dow, Toyota i Panasonic) i té totes les certificacions de sostenibilitat més exigents. A l'acte inaugural de la nova seu va estar present el president de la Confederació Suïssa. A Olympic House hi treballen unes 700 persones, amb un sou mitjà de 47.000 francs suïssos, directius a part.

I ja que ens hem referit a alguns "partners", podem començar a parlar de negocis. Samaranch va posar en marxa des de l'inici del seu mandat un programa per trobar patrocinadors per a la causa. Va comptar amb empreses externes, encara que a poc a poc alguns executius contractats es van fer càrrec del projecte. Michael Payne va ser el primer director de màrqueting de l'organització i va crear un programa d'esponsorització a gran escala. D'aquí van sorgir els "Olympic Partners" que paguen centenars de milions de dòlars cada any per tenir el dret exclusiu d'utilitzar els "símbols" olímpics. Actualment, aquest exclusiu club està format per Airbnb, Alibaba, Allianz, Atos, Bridgestone, Coca-Cola, Intel, Omega, Panasonic, P&G, Samsung, Toyota i Visa. La seva aportació suposa un 18% dels ingressos de la companyia.

Com que la contribució d'aquest grup és important als ingressos d'Olympics, Inc., no és la que més destaca. La societat obté gairebé el 75% dels ingressos dels drets de transmissió dels esdeveniments olímpics. El procés per

arribar-hi va ser una mica complicat, sobretot a Europa, ja que pretenien negociar amb operadors de diferents països i no els va funcionar. Al final van tancar el tracte amb Discovery Communications, que va pagar 1.300 milions de dòlars pels drets europeus per quatre anys (2018-2024) i després els va revendre. Per a Amèrica, l'operació va vorejar l'excel·lència. Es va arribar a un acord amb NBC Universal, un conglomerat mediàtic radicat a Nova York, que va pagar 4.380 milions de dòlars pels drets televisius de transmissió per al mercat americà per a quatre olimpíades (2014-2020). El contracte s'ha estès fins al 2032 per un import de 7.750 milions de dòlars. En quina mesura aquests contractes resulten rendibles per a les cadenes americanes és una cosa que alguns analistes financers es pregunten. El que és evident és que són un gran negoci per a Olympics, Inc. La resta d'ingressos procedeixen d'un altre tipus de llicències de caràcter local i alguns serrells de procedència diversa.

Les últimes dades econòmiques que es van fer oficials (2020) confirmen la solidesa i la sostenibilitat financera d'Olympics. Els seus actius totals sumen 5.700 milions de dòlars i només l'efectiu, els altres actius financers i alguns comptes a cobrar representen el 87% del total. El compte de resultats d'un any afectat per la pandèmia ofereix uns ingressos de 620 milions de dòlars i un resultat d'explotació proper al 15%. Un negoci saludable.

I què fan amb aquests diners, tenint en compte que són una empresa sense ànim de lucre? Doncs sembla que s'ajusten als valors del projecte: destinar el 90% del resultat a promoure l'esperit olímpic a tot el món adscrit al COI, a través dels Comitès Nacionals, i quedar-se el 10% per a les necessitats de gestió. Acceptant que el 2020 ha estat un any dolent i que dels 93 milions del resultat d'explotació només han retingut el 10%, ens resulta cridanera la seva posició en balanç, ja que només en efectiu i en actius financers tenen 2.300 milions de dòlars. És cert que Olympics, Inc. pot fer ús d'aquests

fons a conveniència, encara que l'"esperit olímpic" ens sembla un intangible molt difús.

Pel que fa als Comitès Nacionals, compten també amb els seus propis òrgans de poder, equips de gestió i patrocinadors locals, manejant els diners que reben del COI entre les diferents especialitats esportives. En el fons, els comitès nacionals reproduïxen el model del mateix Comitè Olímpic Internacional. Podem considerar que són subsidiàries de la unitat central.

Els membres d'aquest club privat són 115, entre els quals hi ha membres de la reialesa, alts executius empresarials, antics atletes olímpics i alguns polítics en actiu. En termes generals, tenen una situació econòmica molt saludable.

Guanyadors i perdedors

Anem ara a l'altra banda de la barrera: les ciutats i els països que aspiren a organitzar uns jocs olímpics, siguin d'estiu o d'hivern. Què cal fer per proposar-se? Quins van ser els resultats coneguts d'aquelles ciutats que van ser escollides? Quina conclusió en podem treure?

La primera consideració és que apostar per ser elegit té un cost notable. Aquest cost pot variar entre 50 i 100 milions de dòlars, en funció dels assessors que es facin servir. Per exemple, Tòquio va gastar inútilment 150 milions de dòlars en la seva aposta per albergar les olimpíades del 2016, que van ser concedides a Rio de Janeiro. Va tenir més èxit en concórrer per a les del 2020 (que li van ser atorgades) gastant només 75 milions a la fase prèvia. Chicago també va haver de fer-se càrrec d'una factura de 100 milions per la seva aposta fallida a les del 2016. La decisió definitiva és dels exclusius membres del COI, cosa que pot portar a les conegudes pràctiques corruptes, com les ocorregudes a Nagano (Olimpíades de 1998), el govern de la ciutat del qual va gastar 14 milions de dòlars en proporcionar als membres del

COI “un nivell d’hospitalitat il·legítim i excessiu”, dels quals 4,5 eren per a “entreteniment” (deixem que la imaginació desvetlli aquest concepte). Va ser el governador de la regió qui va aixecar la llebre posteriorment.

Al principi organitzar unes olimpíades era vist com un honor per a la ciutat designada i indirectament per al país. L’impacte sobre les finances públiques era molt petit. Amb l’entrada de la televisió a les llars i el nou enfocament de l’“era Samaranch” tot això va canviar. I va canviar radicalment. En aquesta gran comèdia, l’únic agent que sempre ha guanyat ha estat el Comitè Olímpic Internacional (Olympics, Inc.).

Vegem quines són les principals partides que ha d’assumir un candidat a les Olimpíades:

1. Costos associats a la presentació de la candidatura.
Afecten tots els participants.

2. Costos del guanyador:

- a) Inversions relacionades amb la competició i elements associats. On competir, on residir, on entrenar-se. Tinguem en compte que les olimpíades més completes (les d’estiu) han d’oferir serveis a 11.000 atletes i a 5.000 entrenadors i assistents.

- b) Inversions en infraestructures per accedir als jocs: autopistes, aeroports, línies fèrries, etc.

- c) Serveis operacionals: seguretat, transport, serveis mèdics, etc.

Ja hem vist el cost del primer capítol en el cas de Tòquio (auditat), però s’estima que la xifra real sempre és més elevada.

Aquesta és la partida del “deure”. La d’“haver” (els ingressos) ve en gran part condicionada per la voluntat de la

central suïssa, que obre discrecionalment el flux de diners de què disposa la seva tresoreria. Això explica els fets en els darrers anys i que els mitjans d'informació han contribuït a amagar. Vegem-ne alguns casos:

- A l'etapa "pre-Samaranch" l'alcalde de Montreal va declarar públicament la voluntat d'impedir, costés el que costés, l'endeutament de la ciutat per les olimpíades del 1976. La realitat va ser molt diferent. Per exemple, l'estadi olímpic que s'havia pressupostat en 145 milions de dòlars, va acabar costant (incloent-hi el manteniment) 2.000 milions. Els Jocs Olímpics de Montreal van generar una pèrdua de 2.400 milions, que es van haver de finançar emetent títols de valors de Deute Públic municipal (deute que va trigar trenta anys a amortitzar-se).
- El que va passar a Montreal va servir d'avís a molts i el 1979 només una ciutat (Los Angeles) va aspirar a la convocatòria del 84, que lògicament va guanyar. El municipi va aprofitar gran part de les instal·lacions esportives amb què comptava (per exemple l'estadi olímpic de 1932) i és considerat l'únic cas en què unes olimpíades han obtingut un benefici comptable (225 milions de dòlars). Alguns atribueixen l'èxit al canvi de paradigma a Olympics, però els registres no ho ratifiquen.
- L'èxit de Los Angeles va tornar a seduir molts països, passant de dos candidats per al 1988 a dotze per al 2004. Això donava al COI l'opció d'escollir el que proposés el projecte més ambiciós econòmicament.
- El cas de Barcelona (1992), que en termes de gestió va ser excel·lent, va ser atípic. El compte de resultats va ser negatiu, però va posar la ciutat al centre de l'interès turístic mundial, tant en termes de viatges personals i familiars com en l'organització de congressos i certàmens de naturalesa i condició diferent. Altres ciutats olímpiques no van gaudir

d'aquest efecte, com és el cas de Londres o Pequín. Barcelona va aprofitar a més la circumstància per remodelar la ciutat i obrir-se al mar, fet que va suposar la realització d'una sèrie d'infraestructures que l'Estat espanyol havia deixat aturades per raons polítiques. Van ser externalitats positives no previstes.

- Aquestes externalitats positives es van transformar en el cas de Pequín a la coartada perfecta per organitzar uns jocs (2008 i 2022), ja que gran part del pressupost va ser dedicat a la construcció d'infraestructures de primer ordre (des d'aeroports a línies de ferrocarril). Els jocs van permetre a més a la República Popular Xina presentar-se en societat com un país avançat. El 90% dels 45.000 milions de dòlars pressupostats per a les olimpíades del 2008 pertanyien a aquest capítol. Haurien fet el mateix amb olimpíades o sense.
- Afegim que l'impacte de l'increment del flux turístic post olimpíades a Barcelona va ser una excepció. Sydney i Vancouver amb prou feines ho van notar, i Londres, Pequín i Salt Lake City van veure reduir el volum d'aquesta partida, probablement per raons alienes al fet olímpic
- El cas de Rio de Janeiro (2016) va ser un escàndol. Les pèrdues van sumar 2.000 milions de dòlars. Com acostuma a passar, el cost de les infraestructures va ser molt superior al pressupostat i molts dels equipaments construïts per a les olimpíades van ser després abandonats o infrautilitzats.
- Els Jocs Olímpics de Tòquio, que s'havien de celebrar el 2020, es van ajornar pel 2021 per la Covid-19. La majoria de la població estava en contra de celebrar-los, ja que una enquesta realitzada pel diari *Asahi Shimbun* el maig del 2021 assenyalava que el 83% exigia posposar-los o anul·lar-los. Entenien que el cost públic seria molt superior al suposat "honor". El govern no en

va fer cas i els va dur a terme. Van costar 26.000 milions de dòlars, tres cops el cost estimat pel Comitè Olímpic Japonès, quan li va ser atorgada la llicència. La situació pandèmica va exigir tenir a disposició dels olímpics 300 metges i quatre-centes infermeres per assegurar la salut física dels atletes. Una despesa absurda.

Aquests casos, que podríem ampliar, posen de manifest una confusió extrema en la informació feta pública. Ni els Estats, ni les ciutats, ni les organitzacions oficials, ni els ens privats informen degudament els ciutadans, que són els que en darrer terme financen amb els seus impostos aquests dispendis, molts de naturalesa opaca.

I si ens referim als estudis acadèmics realitzats per veure l'impacte a mitjà i llarg termini de l'esdeveniment olímpic sobre el producte interior brut, la conclusió és unànime: no hi ha impacte apreciable. No només això, sinó que s'ha detectat l'anomenat Post-Olympics Valley Effect en ciutats com Atenes, Rio de Janeiro i Montreal. Aquest efecte ha estat materialitzat en una recessió econòmica. Les bases de tal recessió tenen dues causes. La primera és que la preparació de l'esdeveniment olímpic produeix un fort increment de la inversió i el consum (decisions ràpides, amb prou feines analitzades i escassament controlades), tendència que desapareix posteriorment i té efectes negatius no esperats sobre el cicle econòmic. La segona té a veure amb la infrautilització dels equipaments construïts i el gran cost del manteniment.

Ja hem dit que la decisió sobre qui s'adjudica els jocs pertany únicament i exclusivament als membres del COI. I qui els tria? El mateix COI. És a dir, es trien per cooptació, fórmula entre les menys democràtiques existents. És un fenomen de naturalesa endògena, on mai no entra aire fresc. Un bon exemple el tenim que el mateix any que acaba el virregnat de Samaranch, el seu fill és elegit per incorporar-se al club. De

la mateixa manera procedeixen els comitès olímpics nacionals. Aire viciat propens a la corrupció.

En termes consolidats, el compte d'explotació d'una olimpíada ofereix una lectura poc ortodoxa. Els costos van sempre a càrrec de la ciutat escollida i la majoria dels ingressos entren a la caixa d'Olympics, Inc.

La nostra posició

Un projecte d'aquest tipus al territori assignat només afavoriria el monocultiu econòmic que suposa el turisme a curt termini, amb la construcció com a fase prèvia. Augment del *precariat* a la mà d'obra, sense horitzons de futur.

Amb l'experiència acumulada, apostar per la candidatura dels jocs olímpics d'hivern Pirineus-Barcelona 2030 des d'un punt de vista econòmic és un error greu. I aquesta seria la lectura més amable. Una altra lectura, més crítica, posaria en evidència la força dels interessos privats, sempre inconfessables, sobre els públics. Més urbanitzacions, més cases adossades, més deixalles. Els decisors del projecte haurien de repassar, si no ho recorden, el concepte de *cost d'oportunitat*. Què es podria fer amb aquests diners en lloc de malgastar-los en un esdeveniment que ha perdut la seva legitimitat original? Una cosa és l'esport i una altra de molt diferent la seva explotació econòmica.

Estic radicalment en contra de la candidatura "Barcelona-Pirineus 2030". Ho estic per les raons al·ludides. Coincideixo a més amb Leonard Cohen quan va dir: "De vegades un sap de quin costat estar simplement veient qui és a l'altra banda".